

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.2.21>**Діана Полюхович,**

аспірантка кафедри адміністративного та фінансового права

Національного університету біоресурсів і природокористування України

СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена визначенню поняття та переліку суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії в Україні.

Проаналізовано наявні підходи до визначення категорій «суб'єкти адміністративно-правових відносин», «суб'єкти правовідносин у сфері використання альтернативних джерел енергії». Досліджено розроблені в наукових джерелах класифікації суб'єктів у сфері альтернативної енергетики та альтернативної електроенергетики. На основі аналізу доктрини адміністративного права щодо критеріїв класифікації суб'єктів адміністративних правовідносин зроблено висновок, що найбільш універсальним критерієм для з'ясування змісту та сутності суб'єктів адміністративних правовідносин у сфері використання альтернативних джерел енергії в Україні є їхній правовий статус.

Запропоновано під суб'єктами адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії розуміти наділені адміністративною правосуб'єктністю учасників таких відносин, які беруть у них активну участь, реалізуючи при цьому суб'єктивні права та/або виконуючи суб'єктивні обов'язки. Доведено, що до суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії належать: 1) органи державної влади, їх структурні підрозділи та посадові особи, які формують та реалізують державну політику у сфері використання альтернативних джерел енергії через управлінські, контрольні та наглядові функції (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство енергетики України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Державна регуляторна служба України, Антимонопольний комітет України, Державна інспекція енергетичного нагляду України); 2) органи місцевого самоврядування; 3) суб'єкти господарювання різних форм власності та організаційно-правових форм у галузі використання альтернативних джерел енергії для виробництва, постачання, транспортування, зберігання, передачі та споживання енергії, виробленої з альтернативних джерел (споживачі (побутові та непобутові), виробники, електропостачальники, трейдери, оператори системи розподілу, оператор системи передач, оператор ринку, гарантований покупець), права та інтереси яких підлягають реалізації та захисту в публічному управлінні та які зобов'язані виконувати суб'єктивні обов'язки у сфері використання джерел альтернативної енергії, передбачені адміністративним законодавством.

Ключові слова: адміністративна правосуб'єктність, адміністративні правовідносини, альтернативна енергетика, альтернативні джерела енергії, правовідносини, склад правовідносин, суб'єкт.

Постановка проблеми. У сучасному світі, в умовах виснаження запасів нафти та газу як основних енергоресурсів, все більшої актуальності набуває розвиток альтернативної енергетики, що базується на використанні енергії з альтернативних джерел. Не є винятком і наша держава, яка на рівні Енергетичної стратегії України на період до 2035 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 р. № 605-р, задекларувала збільшення частки відновлювальних джерел енергії у генерації електроенергії з 7 % (у 2020 році) до

понад 25 % (у 2035 році), а частки місцевих альтернативних видів палива в місцевих паливно-енергетичних балансах – з 10 % (у 2020 році) до 20 % (у 2035 році) до загального споживання. Однією з беззаперечних умов реалізації цих цілей є належне правове регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії, до яких належать й адміністративно-правові відносини. У свою чергу, системоутворюючим елементом останніх є суб'єкти. І визначення їх поняття та переліку є основою для подальшої роботи в напрямі удосконалення

врегулювання їхньої діяльності, формулювання завдань, функцій, прав та обов'язків у сфері адміністративно-правового регулювання сфери використання альтернативних джерел енергії. Однак окремого дослідження суб'єктного складу адміністративних правовідносин у сфері використання альтернативних джерел енергії дотепер не проводилось, що зумовлює актуальність вибраної проблематики наукової статті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання суб'єктного складу адміністративно-правових відносин розкривалось у працях багатьох вчених, серед яких: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, В.В. Галунько, В.М. Гаращук, І.П. Голосніченко, А.М. Горбач, С.В. Ківалов, В.К. Колпаков, Є.В. Курінний, Т.О. Мацелик, О.І. Харитонова, О.М. Якуба й інші. Окремі аспекти суб'єктного складу правовідносин у сфері альтернативної енергетики досліджувались в роботах О.І. Кулика, Е.Ю. Рибнікової, Д.В. Молдованова та інших. Проте визначення суб'єктного складу саме адміністративних правовідносин у сфері використання альтернативних джерел енергії залишилось поза увагою дослідників.

Метою статті є визначення поняття та дослідження системи суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії в Україні.

Виклад основного матеріалу. У найзагальнішому розумінні суб'єктами правовідносин є «правоздатні особи суспільного життя, які є носіями юридичних прав і обов'язків, тобто це індивідуальні чи колективні суб'єкти права, які використовують свою правосуб'єктність у конкретних правовідносинах, виступаючи реалізаторами суб'єктивних юридичних прав і обов'язків, повноважень і юридичної відповідальності» [1, с. 354], це «фактичні учасники правових зв'язків, які обов'язково беруть в них участь» [2, с. 69].

Що ж до суб'єктів адміністративних правовідносин, то, узагальнюючи наявні наукові позиції, можемо констатувати, що суб'єктом адміністративно-правових відносин є особа, наділена адміністративною правосуб'єктністю (право-, дієздатністю), яка бере активну участь в адміністративно-правових відносинах, реалізуючи суб'єктивні права чи виконуючи суб'єктивні обов'язки.

Суб'єкти адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії є одним із різновидів суб'єктів адміністративно-правових відносин зага-

лом. Такі відносини неоднорідні за змістом та включають відносини щодо: виробництва, постачання, транспортування, зберігання, а також передачі та споживання електричної, теплової та механічної енергії, виробленої з альтернативних джерел.

Що ж до суб'єктного складу правовідносин у сфері використання альтернативних джерел енергії, то вони теж характеризуються різноманітністю і залежно від конкретних відносин, в яких суб'єкти беруть участь, останні можуть мати цивільну, господарську, екологічну, а також адміністративну та іншу правосуб'єктність. Натепер є низка наукових досліджень із різних галузей права, в яких цей аспект побічно зачіпається.

Так, у дисертаційній роботі О. І. Кулика, присвяченій господарсько-правовому забезпеченню стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, виділено суб'єктів такого стимулювання. Автор обґрунтовує існування двох груп відповідних суб'єктів: стимулюючих суб'єктів, тобто тих, що застосовують різні засоби стимулювання, та стимульованих суб'єктів, щодо яких можуть вживатися заходи стимулювання. До перших О. І. Кулик відносить уповноважені органи державної влади (Кабінет Міністрів України, Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України; Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг; органи виконавчої влади, які реалізують державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи); органи місцевого самоврядування; банки та інші підприємства, установи, організації. До другої – виробників енергії з використанням альтернативних джерел, споживачів (енергетичні кооперативи, приватні домогосподарства) [3, с. 83, 91–92, 99].

В іншому монографічному дослідженні (Е. Ю. Рибнікової), в якому теж порушується проблематика господарсько-правового стимулювання використання відновлювальних джерел енергії, розкривається питання суб'єктів реалізації такого стимулювання. Дослідниця відносить до таких насамперед органи публічної (державної) влади – законодавчої та виконавчої. Також до категорії суб'єктів реалізації господарсько-правового стимулювання використання відновлювальних джерел енергії Е. Ю. Рибнікова відносить недержавних суб'єктів: комерційні вітчизняні та міжнародні банки, неурядові організації, бізнес-інкубатори [4, с. 119–140].

Дуже важливе значення для нашої роботи має дисертаційне дослідження Д. В. Молдованова, в якому в межах аналізу фінансово-правового забезпечення державної політики

у сфері альтернативної енергетики надається характеристика суб'єктного складу правовідносин у сфері альтернативної енергетики. Щоправда, автор вважає, що суб'єктний склад правовідносин в альтернативній енергетиці є складником суб'єктного складу правовідносин у сфері електроенергетики, тобто звужує його до відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії для виробництва, постачання, транспортування, зберігання, передачі та споживання електричної енергії, виробленої з альтернативних джерел, ігноруючи такі види енергії, як тепла та механічна. Хоча в інших частинах дослідження автор цілком логічно вказує на співвідношення сфери енергетики та альтернативної енергетики як загального та частки й надалі формулює поняття «суб'єкт у сфері альтернативної електроенергетики» [5, с. 79, 86, 89].

До системи суб'єктів у сфері альтернативної енергетики Д. В. Молдованов включає таких. По-перше, це суб'єкти державного управління та регулювання: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, діюче на той час Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Державна інспекція енергетичного нагляду. Дозволимо собі зауважити, що включення до цієї групи останнього органу є некоректним, оскільки інспекції є центральними органами виконавчої влади, що здійснюють контрольні-наглядові функції. По-друге – безпосередньо виробники енергії з альтернативних джерел: юридичні особи та приватні домогосподарства. По-третє – суб'єкти, що відповідають за купівлю-продаж електроенергії у виробників та її продаж/передачу споживачу: оператор системи передачі, оператор системи розподілу та трейдери. По-четверте – безпосередні споживачі енергії, виробленої з альтернативних джерел, у тому числі енергетичні кооперативи та домогосподарства. У підсумку Д. В. Молдованов формулює визначення поняття «суб'єкт у сфері альтернативної енергетики»: це «господарюючий суб'єкт, незалежно від його відомчої належності та форми власності, який здійснює господарську діяльність з генерації, передачі або споживання електроенергії виробленої з альтернативних джерел» [5, с. 87–89].

Відаючи належне висновкам дослідника, ми не можемо погодитись із таким розумінням категорії «суб'єкт у сфері альтернативної енергетики», оскільки воно виключає із суб'єктного складу досліджуваних відносин органи державної влади, які очевидно не є «господарюючими суб'єктами». Не пого-

джуємось ми з Д. В. Молдовановим й у тому, що до суб'єктів у сфері альтернативної енергетики не входить Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України, органи місцевого самоврядування та деякі інші суб'єкти, про що піде мова нижче в роботі.

Окресливши наукові позиції стосовно суб'єктного складу правовідносин у сфері альтернативної енергетики загалом, перейдемо до визначення суб'єктів адміністративно-правових відносин у цій сфері.

У теорії адміністративного права розроблено досить багато варіантів класифікації суб'єктів адміністративних правовідносин. Найбільш загальним є їх поділ на індивідуальні та колективні [6, с. 160] та владні й невладні [7, с. 42]. Приміром, С. Майстро та О. Волошин виділяють у системі суб'єктів державного регулювання альтернативної енергетики суб'єктів виконання (державу та її інституційні органи: законодавчі, виконавчі, судові органи різних рівнів) та суб'єктів впливу (громадські та політичні об'єднання, засоби масової інформації, окремі особи) [8 с. 37]. Суб'єкти адміністративних правовідносин диференціюються і за організаційно-правовою формою, за зовнішньою відокремленістю, за наявністю повноважень, за аксіологічним критерієм, за сферами виникнення та функціонування [9, с. 91–92].

Ці критерії класифікації можна застосувати й до суб'єктів адміністративних правовідносин у сфері використання альтернативних джерел енергії. Однак наявність такого різноманіття критеріїв класифікації фактично призводить до того, що один і той же суб'єкт може бути віднесений до різних класифікаційних груп залежно від застосовуваного критерію. Більш правильним, на наш погляд, є думка, висловлена І. Литвином, про те, що для спрощення з'ясування змісту та сутності суб'єктів адміністративних правовідносин потрібно виходити з їхнього адміністративно-правового статусу [10, с. 65].

Таким чином, залежно від правового статусу до суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії насамперед належить Верховна Рада України як орган законодавчої влади, що через прийняття законів створює правове підґрунтя для врегулювання найважливіших відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії, у тому числі й відносин адміністративно-правових. Відповідно до ч. 1 ст. 4 Закону України «Про альтернативні джерела енергії» Верховна Рада України здійснює державне управління у сфері альтернативних джерел енергії через

визначення основних напрямів державної політики у цій сфері за здійснення законодавчого регулювання відносин у ній. Окрім того, у структурі Верховної Ради України є Комітет з питань енергетики та житлово-комунальних послуг, до предмету відання якого серед іншого належить і питання нетрадиційних та поновлювальних джерел енергії [11].

Основний масив у системі суб'єктів розглядуваних нами правовідносин становлять державні органи виконавчої влади.

Кабінет Міністрів України згідно з ч. 2 ст. 4 та ч. 1 ст. 5 Закону України «Про альтернативні джерела енергії» здійснює: державне управління у сфері альтернативних джерел енергії шляхом реалізації державної політики в галузі альтернативних джерел енергії та управління нею; державне регулювання у сфері альтернативних джерел енергії. Шляхи здійснення останнього закріплені в ч. 2 ст. 5 згаданого Закону.

Також суб'єктами адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії є міністерства. Насамперед це Міністерство енергетики України як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива [12]. Забезпечення у межах повноважень, передбачених законом, розвитку виробництва і використання альтернативних видів палива та відновлюваних джерел енергії входить до завдань Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [13]. Також, незважаючи на відсутність у переліку завдань та функцій Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України безпосередньо повноважень у сфері використання альтернативних джерел енергії, ми підтримуємо Е. Ю. Рибнікову у тому, що цей орган державної влади здійснює опосередковане регулювання відносин у сфері альтернативної енергетики через призму охорони навколишнього природного середовища [4, с. 125].

Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива, є Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності). Саме на цей орган покладено забезпечення збільшення частки відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива в енергетичному балансі України; надання адміністративних послуг у відповідній сфері; внесення на роз-

гляд Міністра енергетики пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у зазначеній сфері [14].

Ще одним із основних суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) – постійно діючий центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом. На нього покладено здійснення державного регулювання, моніторингу та контролю за діяльністю суб'єктів господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг. Окрім того, саме НКРЕКП здійснює державне регулювання діяльності щодо забезпечення купівлі електричної енергії за «зеленим» тарифом, який наразі є основним способом стимулювання розвитку альтернативної електроенергетики [15].

Оскільки господарська діяльність із виробництва електричної енергії з альтернативних джерел підлягає ліцензуванню, до суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії належить і Державна регуляторна служба України як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну регуляторну політику, політику з питань нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності [16].

У частині державного регулювання монопольної діяльності у сфері альтернативних джерел енергії до суб'єктів розглядуваних адміністративних правовідносин належить Антимонопольний комітет України. І у практиці цього державного органу є рішення, що безпосередньо стосуються сфери альтернативної енергетики. Наприклад, рішенням Адміністративної колегії Кіровоградського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 14.11.2019 р. № 61/10-р/к було притягнуто до відповідальності у вигляді штрафу ПрАТ «Кіровоградобленерго» за зловживання монопольним становищем на ринку розподілу енергетичної енергії. Наслідком цього стало ущемлення інтересів споживачів та виробників електричної енергії з енергії сонячного випромінювання та понесення ними матеріальних збитків через неможливість продавати електроенергію, вироблену з альтернативних джерел енергії, за «зеленим» тарифом [17].

Зважаючи на те, що альтернативна енергетика є частиною енергетики загалом, суб'єктом адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії є Державна інспекція енергетичного нагляду

України як центральний орган виконавчої влади, що здійснює контрольно-наглядову діяльність у сфері електроенергетики та теплопостачання [18]. Цей же орган та його посадові особи є суб'єктами адміністративно-деліктних правовідносин у сфері використання альтернативних джерел енергії, оскільки до їхньої юрисдикції входить притягнення винних осіб до відповідальності за правопорушення, передбачені ст. 95-1 «Порушення вимог нормативно-правових актів та нормативних документів з питань технічної експлуатації електричних станцій і мереж, енергетичного обладнання» Кодексу України про адміністративні правопорушення [19].

Окрім державних органів у адміністративно-правових відносинах щодо використання альтернативних джерел енергії беруть участь і органи місцевого самоврядування. Незважаючи на те, що в самому Законі України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003 р. № 555-IV відсутня згадка про роль цих суб'єктів у відносинах із використання альтернативних джерел енергії, в інших нормативних актах компетенція даних органів у розглядуванні сфері визначається. Насамперед, це Закон України «Про теплопостачання» від 02.06.2005 р. № 2633-IV, який у ст. 13 закріплює такі повноваження органів місцевого самоврядування, як: щоквартальне оприлюднення встановлених для всіх категорій споживачів тарифів на теплову енергію, що виробляється на установках з використанням альтернативних джерел енергії (крім теплоелектроцентралей, теплоелектростанцій, атомних електростанцій та когенераційних установок); перегляд за власною ініціативою та/або за зверненням суб'єкта господарювання тарифів на теплову енергію, що виробляється на установках з використанням альтернативних джерел енергії (крім теплоелектроцентралей, теплоелектростанцій, атомних електростанцій та когенераційних установок), але не більше одного разу на квартал. Також органи місцевого самоврядування залучаються до процесу добору земельних ділянок для будівництва об'єктів відновлювальної енергетики, які пропонуються на аукціон з розподілу квоти підтримки згідно з Порядком проведення аукціонів з розподілу квоти підтримки, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2019 р. № 1175.

Наступними учасниками адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії є учасники ринку електричної енергії, отриманої з альтернативних джерел. Виходячи з положень Закону України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 р. № 2019-VIII,

ними є: споживачі (побутові та непобутові), виробники, електропостачальники, трейдери, оператор системи передач, оператори системи розподілу, оператор ринку, гарантований покупець. Оскільки правовий статус цих суб'єктів було досліджено Д. В. Молдовановим [5, с. 80–89], ми зупинимось лише на останніх змінах у цьому напрямі, що відбулись у 2019 році внаслідок оновлення законодавства у сфері ринку електричної енергії, отриманої з альтернативних джерел, внаслідок прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії» від 25.04.2019 р. № 2712-VIII та інших нормативних актів.

Йдеться про зміни в частині суб'єктів, які забезпечують реалізацію функцій державних органів у досліджуваній сфері, у тому числі адміністративних. Перше, на чому акцентуємо увагу, це перетворення державного підприємства «НЕК «Укренерго» – оператора системи передач – у приватне акціонерне товариство зі 100 % акцій, що належать державі, та передача його до сфери управління Міністерства фінансів України. Як вказують спеціалісти, корпоратизація оператора системи передач має підвищити ефективність управління та сприятиме виконанню Україною міжнародних зобов'язань у сфері розвитку альтернативної енергетики [20]. Також на виконання положень Закону України «Про ринок електричної енергії» для забезпечення функціонування ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку та організацію купівлі-продажу електричної енергії на цих ринках було створено Державне підприємство «Оператор ринку» [21]. Згідно зі статутом, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 р. № 454, воно утворене у формі державного комерційного підприємства й входить до сфери управління Кабінету Міністрів України. Наразі триває процес перетворення Державного підприємства «Оператор ринку» в акціонерне товариство, 100 % акцій якого належать державі, оскільки саме така організаційно-правова форма даного суб'єкта визначена ч. 8 ст. 51 Закону України «Про ринок електричної енергії».

Ключовим суб'єктом, що забезпечує купівлю всієї електроенергії, виробленої з альтернативних джерел енергії за встановленим «зеленим» тарифом або за аукціонною ціною, виступає державне підприємство «Гарантований покупець», створене на базі філії «Гарантований покупець» державного підприємства «Енергоринок» [21]. Згідно зі статутом, затвердженим

постановою Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 р. № 455, це державне комерційне підприємство, функції з управління якого виконує Кабінет Міністрів України. Саме через діяльність державного підприємства «Гарантований покупець» забезпечується виконання встановлених державою гарантій щодо купівлі електричної енергії, виробленої на об'єктах електроенергетики, що використовують альтернативні джерела енергії.

Висновки

Таким чином, суб'єктами адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії є наділені адміністративною правосуб'єктністю учасники таких відносин, які беруть у них активну участь, реалізуючи при цьому суб'єктивні права та/або виконуючи суб'єктивні обов'язки. До таких належать: органи державної влади, їх структурні підрозділи та посадові особи, які формують та реалізують державну політику у сфері використання альтернативних джерел енергії через управлінські, контрольні та наглядові функції; органи місцевого самоврядування; суб'єкти господарювання різних форм власності та організаційно-правових форм у галузі використання альтернативних джерел енергії для виробництва, постачання, транспортування, зберігання, передачі та споживання енергії, виробленої з альтернативних джерел.

Список використаних джерел:

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.
2. Административное право Украины : учебник / под общей ред. С. В. Кивалова. Харьков : Одиссей, 2004. 880 с.
3. Кулик О. І. Господарсько-правове забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Вінниця, 2019. 231 с.
4. Рибнікова Е. Ю. Господарсько-правове стимулювання використання відновлювальних джерел енергії в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Одеса, 2018. 222 с.
5. Молдованов, Д. В. Фінансово-правове забезпечення державної політики у сфері альтернативної енергетики : дис. ... д-ра філос.: 081. Харків, 2020. 238 с.
6. Россинский Б. В., Стариков Ю. Н. Административное право : учебник. Москва: Норма, 2009. 928 с.
7. Курінний Є. В. Адміністративне право України: тенденції трансформації в умовах реформування : навчальний посібник. Дніпропетровськ : Юридична академія МВС України, 2002. 92 с.
8. Майстро С., Волошин О. Механізми державного регулювання розвитку альтернативної енергетики: теоретичні підходи до визначення

та змісту. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 43. С. 36–43.

9. Мацелик Т. О. Суб'єкти адміністративного права: поняття та система : монографія. Ірпінь : Видавництво Національного університету державної податкової служби України, 2013. 342 с.

10. Литвин І. Сутність системи суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері надання освітніх послуг. *Підприємство, господарство і право*. 2016. № 5. С. 63–66.

11. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання : Постанова Верховної ради України від 29.08.2019 р. № 19-ІХ. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 35. Ст. 147.

12. Про затвердження Положення про Міністерство енергетики України : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2020 р. № 507. *Офіційний вісник України*. 2020. № 52. Ст. 1628.

13. Питання Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.09.2019 р. № 838. *Офіційний вісник України*. 2019. № 74. Ст. 2588.

14. Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 р. № 676. *Офіційний вісник України*. 2014. № 97. Ст. 2801.

15. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг : Закон України від 22.09.2016 р. № 1540-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 51. Ст. 833.

16. Деякі питання Державної регуляторної служби України : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.12.2014 р. № 724. *Офіційний вісник України*. 2015. № 4. Ст. 68.

17. Рішення Адміністративної колегії Кіровоградського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 14.11.2019 р. № 61/10-р/к. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=85832&schema=kid> (дата звернення: 11.01.2021).

18. Деякі питання Державної інспекції енергетичного нагляду України : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.02.2018 р. № 77. *Офіційний вісник України*. 2018. № 18. Ст. 610.

19. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. Дод. до № 51. Ст. 1122.

20. Укренерго реорганізовано в акціонерне товариство. URL: https://ua.energy/zagalni-novyny/ukrenergo-reorganizovano-v-aktsionerne-tovarystvo/?fbclid=IwAR0R3FKXTvrbqkR2qn0cov_UVJ5ZbD_XlnhbNjuFGgVutlSjrawg5BHOyvc (дата звернення: 11.01.2021).

21. Про утворення державних підприємств «Гарантований покупець» та «Оператор ринку» : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 р. № 324. *Офіційний вісник України*. 2019. № 34. Ст. 1206.

Diana Poliukhovych. Subjects of administrative and legal relations in the field of use of alternative energy sources in Ukraine

The article is devoted to the definition of the concept and list of subjects of administrative and legal relations in the field of use of alternative energy sources in Ukraine.

Analyzed are the existing approaches to the definition of the categories "subjects of administrative and legal relations", "subjects of legal relations in the field of use of alternative energy sources". The classifications of subjects in the field of alternative energy and alternative electric power developed in scientific sources are studied. Based on the analysis of the doctrine of administrative law on the criteria for classification of subjects of administrative relations, it is concluded that the most universal criterion for clarifying the content and nature of subjects of administrative relations in the use of alternative energy sources in Ukraine is their legal status.

It is suggested that the subjects of administrative-legal relations in the field of use of alternative energy sources should be understood as endowed with administrative legal personality of the participants of such relations who take an active part in them, exercising subjective rights and/or fulfilling subjective obligations. It is proved that the subjects of administrative and legal relations in the field of alternative energy sources include: 1) public authorities, their structural subdivisions and officials who form and implement state policy in the field of alternative energy sources through management, control and supervisory functions (Verkhovna Rada of Ukraine, Cabinet of Ministers of Ukraine, Ministry of Energy of Ukraine, Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine, Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine, State Agency for Energy Efficiency and Energy Conservation of Ukraine, National Commission for State Regulation of Energy and Utilities, State Regulatory Service of Ukraine, Antimonopoly Committee of Ukraine, State Inspectorate for Energy Supervision of Ukraine); 2) local governments; 3) business entities of various forms of ownership and organizational and legal forms in the field of using alternative energy sources for the production, supply, transportation, storage, transmission and consumption of energy produced from alternative sources (consumers (household and non-household), manufacturers, electricity suppliers, traders, distribution system operators, transmission system operator, market operator, guaranteed buyer), whose rights and interests are subject to realization and protection in public administration, and which are obliged to fulfill subjective obligations in the field of use of alternative energy sources provided by the administrative legislation.

Key words: administrative legal personality, administrative legal relations, alternative energy, alternative energy sources, legal relations, composition of legal relations, subject.